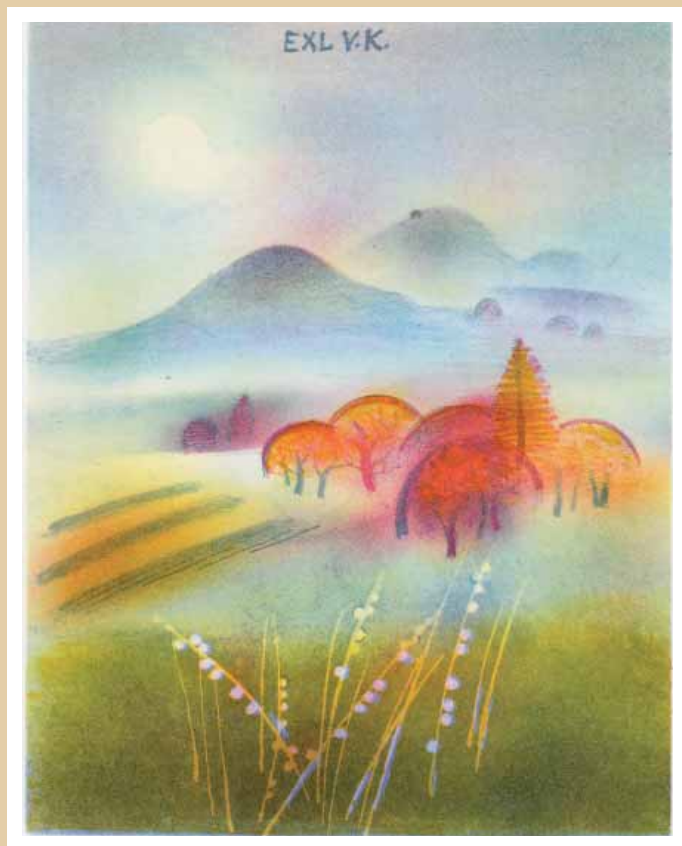

3/2024

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Gerard Gaudaen, C3+C5, 2002

Félicien Rops, C3+C5, 2016

Karel Čapek, C3+C5, 2002

Alena Antonová, C3+C5, 2017

Hedvig Pauwels

AKADEMICKÁ MALÍŘKA DANIELA BENEŠOVÁ

Narodila jsem se 27. září 1929 v Klatovech. Můj tatínek Zdeněk Hahn byl kantorem na malé vsi, výborně kreslil, vyučoval hře na housle, založil tam pěvecký sbor a svou lásku k umění dovedl

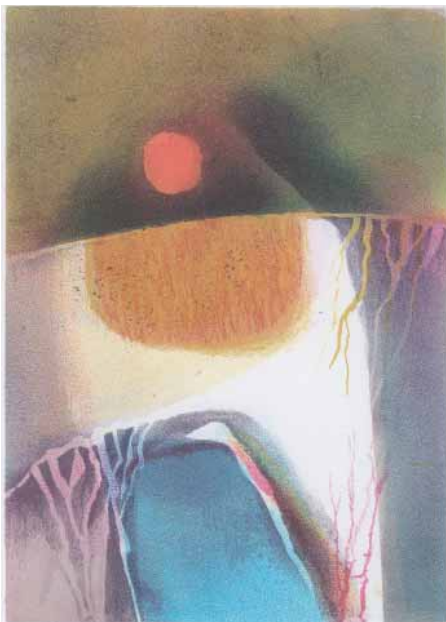

*Daniela a Karel Benešovi,
foto A. Sassmann, 2019*

sdílet i s dětmi a lidmi v Miřenicích. Měl radost, že chci pořád kreslit a od mých dvou a půl do šesti let nalepoval mé kresbičky do malého alba i s daty, mám ho dodnes, i jako důkaz jeho velké lásky a víry ve mne. Když pracoval na loutkovém divadle a maloval realistické kulisy, vyřezával a barvil loutky, pletla jsem se mu pořád pod rukama a „pomáhala“. Moje maminka Marie šila v ruce kostýmy pro loutky a kroje, zdobila je a vyšívala, dělala jim paruky a krajky. Pak se u nás sešly děti, tatínek hrál divadlo a maminka všechny pohostila. Když mi bylo pět let, přestěhovali jsme se do Janovic nad Úhlavou, kde jsem začala chodit do školy, a tehdy jsem chtěla být učitelkou. Tou se ale nakonec stala moje starší sestra Alexandra, provdala se rovněž za učitele a oba celý svůj život věnovali dětem, ačkoli sami své vlastní neměli.

Dostali jsme od příbuzných starší piano, a to byl pro mne zázrak. Ihned jsem se začala učit hrát a později studovala u výborného profesora Brabce na klavírové škole. Potřeba kreslit a malovat byla trvalá, ale prvořadě pro mě byly hra na klavír a láska k hudbě.

Pak skončila válka, byly znovu otevřeny školy a mezi nimi i Pražská konzervatoř. Rozhodla jsem se ihned, profesor Brabec mě podporoval a svědomitě připravil

Daniela Benešová, L1, 1995

ke zkouškám. Sice jsem obstála, ale můj věk a nápor starších uchazečů rozhodly v můj neprospěch. Dnes jsem za to vděčná, protože nikdy bych nejspíš nedosáhla toho, co jsem si vysnila; už vím, jak těžké je učit se hudbě, dobře hrát nebo dokonce koncertovat. Poslech a sledování hry skvělých klavíristů mi dnes přináší tolik krásy a radosti, a sama na klavír ráda hraji dodnes.

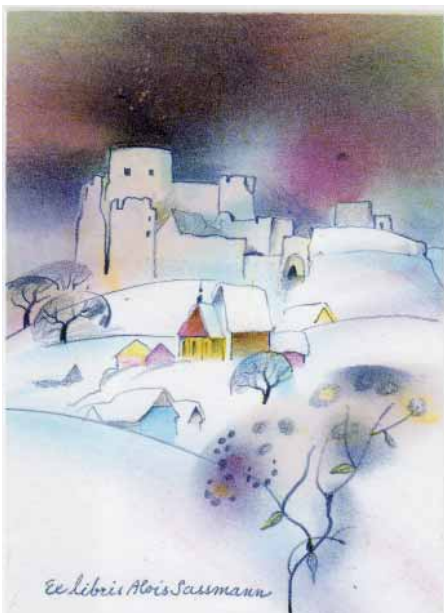
Po ukončení studia na dvouleté škole užitého umění, kam jsem se tehdy přihlásila, jsem pak byla v roce 1948 přijata do ateliéru monumentální malby Emila Filly na pražské UMPRUM. S úctou a vděčností na pana profesora dodnes vzpomínám, na jeho každodenní návštěvy ateliéru: někdy přijížděl do školy malým červeným autem i s manželkou

bu a které jsme tehdy nikde nemohli vidět, natož díla v nich zobrazená. Sedával takhle s námi až do pozdních hodin, stmívalo se, my napjatě poslouchali... byly to nezapomenutelné večery.

V roce 1953 jsem udělala státnice a byl mi udělen tzv. čestný rok, možnost být ještě v ateliéru se stipendiem a případně pak možnost získat aspiranturu nebo asisten-

Daniela Benešová, L1, 2007

Daniela Benešová, L1, 2016

Hanou a jejich dvěma krásnými boxery, při korekturách mnoho nemluvil, stačily poznámky, gesto... rozuměli jsme tomu a respektovali jej.

Krásné byly páteční podvečerní „kolektivy“, které původně měly být politickou agitkou s kritikou kohokoli z nás, ale díky panu profesorovi se staly napínavými cestami za uměním jak současným, tak minulým, kterými nás profesor Filla citlivě prováděl a přibližoval nám světové umění monografiemi, které přinášel s se-

tu u profesora. Pro mě to ale byla smutná doba – pan profesor Emil Filla, jehož zdraví bylo podlomeno několika infarkty prodělanými během několikaletého věznění nacisty v koncentračním táboře, zemřel 7. října 1953. Můj diplom tedy místo něj už podepsal prof. Karel Svolinský.

Svůj čestný rok jsem se rozhodla strávit v Ateliéru knižní malby a ilustrace prof. Antonína Strnadela, kde už studoval můj budoucí manžel Karel Beneš. Profesor Strnadel byl laskavý, vzácný

člověk, který vyžadoval pracovitost, svědomitost a zodpovědnost. Byla to úplně jiná forma práce, nejen náměty, ale i formátem – ilustrace, známky, bankovky – a já jsem si nejvíce oblíbila ilustraci a vyzkoušela si i svou první knížku; v té době totiž redaktoři z tehdejšího Státního nakladatelství dětské knihy (SNDK, později a dodnes Albatros) hledali ve škole studenty pro spolupráci a mně nabídli ilustrovat *Pohádky dvanácti měsíčků*.

Daniela Benešová, L1, 2017

Díky Karlovi jsem zde také poznala možnosti práce v grafické dílně, litografii s tiskařem panem Vejvodou a hlubotisk s panem Linhartem, který ve školní dílně často tiskl Františku Tichému, kterého jsem tam také potkávala. A nemohu nezmínout na milého pana profesora dějin výtvarného umění Jaromíra Pečírku, kterého dodnes lituji za vše, co od nás musel při zkouškách vyslechnout; byl velmi shovívavý a hodně nám toho

Daniela Benešová, C4, 2019

promíjel. Když ale můj spolužák na otázku, které lunety Mikoláše Alše z cyklu *Má vlast* jsou v Národním divadle, odpověděl, že „přece *Z českých luhů a hájů* a *Braniboři v Čechách*,” vykřikl jen: „Ven!” a pro ten den zkoušku ukončil. Později jej nahradil velmi vzdělaný a svědomitý profesor Jan Spurný, který nám – mně a Karlovi – pak zahajoval hodně výstav a byl naším vzácným rodinným přítelem. S Karlem jsem prožila sedmdesát let. Láska, práce, rodina a přátelství naplňovaly náš život. Zpočátku jsme oba především hodně ilustrovali. Pro mě bylo velkou radostí zase kreslit princezny, draky, čerty, ježibaby, květiny a zvířata. Na ilustrace byla nejobsáhlejší kniha *Pohádkový svět*, ale ta vyšla jen v cizojazyčných verzích. K malbě jsem se soustavněji vrátila, až když děti (Pavel, 1960, a Petra, 1962) bývaly v mateřské školce. Na mých prvních obrazech je patrný Fillův vliv, ale díky zkušenosti s ilustrací jsem záhy nastoupila na svoji vlastní cestu.

Měli jsme mnoho přátel (a mnoho příbuzných – Karel byl ze sedmi dětí), a když se nás sešlo víc, hodně se u nás zpívalo. Karel měl překrásný hlas a já jsem nesmírně ráda poslouchala jeho moravské a slovácké balady. I on měl hudbu rád, a mně udělal nesdělitelnou radost, když mi „za Pavla“ koupil krásné temně modré pianino Petrof.

Daniela Benešová, C4, 2022

Pracovali jsme vždy společně v jedné místnosti; vzájemně jsme si radili a konfrontovali své práce, ačkoli jsme oba měli úplně odlišný výtvarný výraz. Ono porovnávání bylo pro nás naprosto samozřejmé, zajímavé a inspirativní. Měli jsme spoustu přátel, především ze školy, a scházeli se s nimi u nás v bytě na Demartince, kde jsme mohli o naší práci rozprávět a besedovat a zpívat celou noc až do rána a v létě i na dvorku nebo na zahradě, která k usedlosti patřila. Nejbližšími přáteli byli Alena Antonová, Petr Šturma, Alena a Václav Kimlovi, Pavel

Sukdolák, Milan Knobloch, Ivan Minařík, Jana a Jiří Hanušovi, Helga a Jiří Hoškovi, ale také početné Karlovo moravské příbuzenstvo.

V roce 1975 začal Karel dělat exlibris, já až v roce 1986. Byla to nejen hezká práce, ale přinesla i další přátelství s mnoha inspirativními lidmi. Obohatilo nás to i tematicky, protože přání sběratelů byla rozmanitá. Karel pracoval většinou kamenorytinou, já litografií, kterou jsem se na Karlův popud jako výtvarnou techniku začala cílevědoměji zabývat v roce 1977. Její možnosti mě naprosto ohromily! Celý proces vzniku grafického listu je jedno velké dobrodružství, nikdy nevíte, co udělá další barva v soutisku, vrátit se nedá, a při šesti až sedmi barvách je často výsledek úplně jiný než původní skica nebo představa; ostatně ještě nedávno mě tiskař Petr Korbelař přemluvil k několika experimentům. Později jsem exlibris dělala i jako suchou jehlu, mám tuto exaktní grafickou techniku ráda. A mám také ráda onu společnost sběratelů exlibris i jejich setkávání, jichž jsme se s Karlem mnohokrát účastnili.

První exlibris v životě jsem viděla v tatínkových knihách, sám je vytvářel, většinou formou jedinečných kresbiček.

Dnešní techniky včetně těch digitálních jsou jistě zajímavé, nejen tím, že jsou nové. Zejména technika digitálního obrazu bude v mnoha oborech zajímavá a užitečná, s její nekonečností způsobů vytvářet obrazy složité barevně i tvarově. Já si ale myslím, že dotek tužky, rydla, štětce nebo špachtle člověkem je nezaměnitelný a jedinečný, a v tom je skryto kouzlo umění. Ale to už je volba každého z nás.

Vědomí, že je to možná umění, co udržuje náš svět v rovnováze, a že jsou to

i přátelé a sběratelé exlibris, kdo pomáhá sbližování lidí, národů nebo názorů, je veliké štěstí, a já ho vám všem, milí přátelé, ze srdce přeji.

Daniela Benešová, 26. července 2024,
podle otázek Aloise Sassmanna

Literatura

NEVEČEŘAL, A. *Jubileum Daniely Benešové. Knižní značka 3/1999.*

VENCL, Slavomil. *Něco málo ze vzpomínek Karla a Daniely Benešových. Sborník SSPE 2007.*

ŽIŽKOVSKÝ, K. *Ateliér kousek od nebe. (Daniela Benešové k jejím „kulatinám“). Knižní značka 3/2009.*

NEVEČEŘAL, A. *Daniela Benešová – grafická tvorba 1970–2010. Knižní značka 2/2010.*

LANGHAMMER, J. *Daniela Benešová. Soupis exlibris 1986–2008. Praha, SSPE 2010.*

ŽIŽKOVSKÝ, K. *Barevná poezie grafiky Daniely Benešové. Knižní značka 3/2014.*

ŽIŽKOVSKÝ, K. *Daniela a Karel Benešovi. Praha: X2015, 2015,*

ŽIŽKOVSKÝ, K. *Pramen živé vody. (Daniela Benešová). Knižní značka 3/2019.*

ŽIŽKOVSKÝ, K. *Daniela Benešová. Katalogový list č. 150, Praha, SSPE 2020.*

HEDWIGU PAUWELSOVI JE DEVADESÁT LET

S tímto belgickým mistrem grafiky Hedwigem Pauwelsem mě seznámil v roce 2016 na sjezdu DEG ve Weidenu Jiří Hlinovský, který ho velmi obdivoval a měl od něj zhotoveno několik portrétních exlibris. Hovořil o něm nadšeně jako o špičkovém portrétistovi. Protože se mi jeho exlibris velmi líbila, objednal jsem si je u něj rovněž. Hedwig Pauwels, od roku 2014 člen SSPE, zhotovil exlibris i mnoha dalším českým sběratelům. A nejen pro ně vytvořil

exlibris s portréty českých osobností a výtvarníků (Jan Hus, bratři Čapkové, Antonín Dvořák, Jiří Bouda, Alena Antonová, Oldřich Kulhánek ad.). Pro letošní jubilanty SSPE vytvořil na základě objednávky vý-

Hedwig Pauwels, foto J. Šulc, Milevsko 2013

boru SSPE dvě gratulační grafiky s portrétem Bedřicha Smetany. Pokud mu to zdraví dovozovalo, účastnil se našich sjezdů. Naposledy byl v roce 2022 i s manželkou na brněnském sjezdu. Tam mi sdělil, že již nepřijede, protože mu zdravotní stav tak daleké cesty již nedovoluje.

Tento významný tvůrce belgického exlibris se narodil 8. srpna 1934 v Sint-Niklaas v severní Belgii (Flandry), kde je v současnosti středisko belgického grafického umění, pořádající soutěže a výstavy exlibris. Výtvarný talent má H. Pauwels v genech, jeho děd a otec se věnovali výtvarnému umění. Již na středoškolské Akademii v Sint-Niklaas studoval kreslení a architekturu. V letech 1949–1956

vystudoval katedru dekorativního umění na Uměleckoprůmyslové škole svatého Lukáše v Gentu, kde si zároveň na večerní škole zdokonaloval dovednosti v oblasti reklamy a interiérové výzdoby architektury. Studia dokončil s vyznamenáním. Již jako mladému absolventovi se mu naskytly příležitosti k realizaci různých zakázek: nástěnné malby, návrhy a realizace tapisérií, podlahové mozaiky, vitráže, kostelní nábytek, dekorace nábytku ad.

Hedwig Pauwels, C3+C5, 2024

Aby rozšířil rozsah svých dovedností, vyučil se v roce 1975 v německém Idar-Obersteinu, městu se šperkařskou tradicí, zlatníkem. Vytvářel pak zlaté a stříbrné šperky a rovněž umělecké předměty z polyestereu, epoxidu a mědi.

Současně s rozmanitou uměleckou tvorbou se věnoval po dobu čtyřiceti let pedagogické činnosti. Od roku 1957 byl učitelem grafiky na Zemském vyšším institutu pro výuku umění v Hasseltu, kde od roku 1960 rovněž bydlí.

Hedwig Pauwels, C3+C5, 2022

Po krátkém působení ve stejném oboru na Městské akademii v Hasseltu učil v letech 1971–1991 na Akademii výtvarných umění v Heusden-Zolderu. Jako výtvarník se věnoval grafice, ale také kresbě a malbě. Upřednostňoval díla malých rozměrů. Kromě asi stovky volných akvarelových kreseb vytvářených v kombinaci tužkové kresby a akvarelu vytvořil několik set hlubotiskových grafik, asi padesát dřevorytů a třicet litografií.

Zatímco v letech 1952–1984 vytvořil pouze tři exlibris, tak od roku 1985, kdy se tomuto umění věnuje systematicky, vytvářel ročně desítky exlibris, a to převážně v kombinaci leptu s akvatintou, v malém počtu v dřevorytu, sítotisku a litografii. Zadavatelé exlibris v něm našli vynikajícího portrétistu. První portréty se na jeho exlibris objevily v roce 1987 a spolu s figurativními náměty se staly nejoblíbenějšími. Jeho portrétní knižní značky dobře

charakterizují jak podobu, tak i charakter zobrazované osobnosti. Ke svým devadesátým narozeninám vytvořil exlibris na své jméno s číslem opusu 1375. Za své grafické dílo získal uznání nejen v Belgii, ale i ve Francii, Německu, Itálii, Česku, Slovensku, Číně, Japonsku a v mnoha dalších zemích, kde všude našel nadšené obdivovatele.

Děkujeme Hedwigu Pauwelowi za jeho vynikající tvorbu exlibris a přejeme mu do dalších let zdraví a tvůrčí aktivitu.

Alex Sassmann

Sepsáno s použitím informací od Hedwiga Pauwelse a Jacka van Peera, předsedy belgické exlibristické společnosti.

PŘEDSTAVUJEME NOVÉ AUTORKY.

ALEXANDRA LIKHACHEVA

Alexandra Likhacheva pochází z Almaty v Kazachstánu, kde absolvovala uměleckou školu. Již v patnácti letech se přestěhovala do České republiky, aby zde získala znalosti o tvorbě ze skla. Vystudovala obor design světelných objektů na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Kamenickém Šenově. Dále pokračovala

Alexandra Likhacheva
foto Sofia Morgado Santos, 2022

Alexandra Likhacheva, C3+C5, 2024

ve studiu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, kde získala bakalářský a magisterský titul v oboru design skla.

Kromě práce se sklem se Alexandra věnuje malbě a kresbě. Během studia objevovala kouzlo akvarelové malby, zkoumala propojení různých médií a experimentovala s různými materiály. Světlo a barvy jsou pro ni zásadní prvky, které se odrážejí ve všech jejích dílech.

V posledních letech se Alexandra hodně ponořila do hlubotiskových technik, zejména do akvatinty. Tato technika jí umožňuje ztvárnit jemnost téměř průhledných ploch a pracovat s více barvami. Její akvarelový rukopis se promítá i do grafických prací, což jim dodává často jedinečný a charakteristický vzhled. Experimentování s touto technikou jí umožňuje vytvářet komplexní a vizuálně působivé kompozice, které zrcadlí její vášeň pro světlo, barvy a přírodní scénu.

Alexandřinou hlavní inspirací jsou krajiny, které zachycuje s vášní a citlivostí. Ráda experimentuje s technikami a barvami, aby co nejlépe vystihla atmosféru světa, který ji obklopuje. Alexandra hodně cestuje, a tak častým námětem jejích prací jsou vzpomínky na místa, která navštívila během svých cest.

Mikuláš Starý

BEDŘICH FOJTÁŠEK
(13. 7. 1909 Rožnov pod Radhoštěm
-Tylovice – 22. 3. 1990 Praha)

Pocházel z chudé valašské rodiny, takže jeho sen stát se malířem se uskutečnil až o něco později. Na přímluvu svého učitele kreslení v Rožnově pod Radhoštěm se stal učněm oboru litografie v pražské tiskárně Andrease Haase (v letech 1924–1928), kde získal praxi na tvorbě merkantilních litografií a zde se také pravděpodobně

Bedřich Fojtásek, P1, 1927

setkal se specifickou problematikou grafiky bankovek. V Haasově firmě pracoval až do roku 1934, od roku 1935 nastoupil jako litograf a grafik do Tiskárny bankovek Národní banky československé (v letech 1939–1945 Tiskárny bankovek pro Čechy a Moravu), která dodnes sídlí na pražské adrese Růžová 6 pod názvem Státní tiskárna cenin. Mimo užitou grafiku tvořil také exlibris a volné grafiky s motivem Prahy, především technikou lito-

grafie. V letech 1938–1953 pracoval jako autor a spoluautor našich i zahraničních papírových platidel (protektorátních i slovenských). Z pozice vedoucího pracovníka ovlivňoval Fojtášek výslednou podobu tehdejších platidel a cenin.

Bedřich Fojtásek, P1, 1931

Známé jsou i jeho figurální motivy a kresby stavebních památek z Prahy a krajiny z Valaška. I když se politicky neangažoval, obdržel v roce 1969 státní vyznamenání Za zásluhy o výstavbu. Zemřel v Praze jako bezdětný vdovec v roce 1990. Literatura a internet uvádí na 25 exlibris: 1927 Dr. Jaromír MALÝ. Knihovnik ponořený trupem do knihy. P1, 78:60. Sběrka JČVK (sbírka Samek), sbírka MG Brno.

1927 Roňa KOCOURKOVÁ. Kocour ležící na knihách. L1/2, 59:49. Sbíрка MG Brno.
 1928 Eduard ŠVANDA. Mladý dudák hraje na dudy. P1, 90:58. Sbíрка MG Brno.
 1929 Bronislav MUCHA. Červený bodlák. L1/b, 94:62 sbířka JČVK (sbířka Samek).
 1931 B. F. (Bedřich Fojtášek). Sedící postava a kalamář. P1. 135:75.

Bedřich Fojtášek, L1, 1927

1931 Rudolf RYBÁŘ. Rybář stojící ve vodě pod stromem. L1, 100:60. Sbířka JČVK (sbířka Samek), sbířka MG Brno.
 1932 K. MAŠEK. Muž a žena vytváří rukama kruh kolem dvou vysokých květin. L1, 108:56. Sbířka JČVK (sbířka Samek), sbířka MG Brno.
 Valuš NOVÁKOVÁ. Dřevěná chalupa, čtenářka.
 Valuš NOVÁKOVÁ. Dřevěná chalupa, čtenářka (varianty s různým umístěním legendy. (Roubal)
 J. SEDLÁK. Mladý poutník s holí kráčí krajinou. P1, 100:70. Sbířka JČVK (sbířka Samek).

Podle sdělení pana Vojtěcha Maleňáka měli mít exlibris i následující vlastníci: Jaroslav NOVÁK (sbířka MG Brno), Karel CHALUPA (sbířka MG Brno), Pražská odbočka Dělnické akademie (sbířka MG Brno).

Poděkování za poskytnutí informací patří: Anně Borové z Valašského muzea v přírodě, Martině Vysohlídové z Knihovny Národního muzea, Kamile Valouškové z Muzea regionu Valašsko a Renatě Jaškové z Muzea Novojičínska.

Literatura

STABRAVA, Pavel. *Výstava představila průřez dílem Bedřicha Fojtáška. Vlastivědný sborník Novojičínska*, sv. 71/2021, s. 125.
 ROUBAL, Viktor. *Značky a seznam českých umělců-grafiků a jiných autorů ex libris. Vademecum sběratele*, I. díl. Praha 1928, s. 49. Vladimír Pospíšil

TVŮRCE EXLIBRIS FRANTIŠEK PODEŠVA

Český malíř, grafik, ilustrátor, hudební pedagog a redaktor František Podešva se narodil 2. července 1893 v Sokolnici u Brna.

Dětství a mládí prožil v Brně v chudé rodině valašského formana a pradleny. Vyučil se houslařem u Josefa Lídla na Zelném trhu v Brně. V letech 1912–1915 studoval na pražské Akademii výtvarných umění, kde se stal žákem profesorů Vlaho Bukovace, Jana Preislera a Augusta Brömseho. Během 1. světové války byl povolán v roce 1915 do vojenské služby v Budapešti, Haliči a Albánii. Po válce studia dokončil v roce 1921 na grafické speciálce na AVU v Praze. Jako státní stipendista pobýval v roce 1925 v Paříži u profesora Františka Kupky. Roku 1926 se oženil s Marií Jaruškovou; vychovali spolu dvě dcery.

Podnikl řadu studijních cest do zahraničí zejména ve 20. a 30. letech 20. století (Itálie, Francie, Německo, Španělsko aj.). V roce 1925 se přestěhoval z Brna do Prahy, kde byl až do roku 1942 redaktorem časopisů *Salon* a *Srdce Evropy*.

V roce 1938 se přestěhoval s rodinou na Valašsko a žil v ateliéru na „vrchu umělců“ Soláni, kde se scházeli malíři, spisovatelé nebo hudební skladatelé. Působil

František Podešva, C3, 1915

též jako hudební pedagog v Baťově škole umění ve Zlíně a v Uherském Hradišti. V počátcích tvorby se věnoval zejména tvorbě figurální, později ho zaujala krajomalba. V jeho dílech se odráží láska k Valašsku, jeho lidem a přírodě. František Podešva zemřel 28. října 1979 ve věku 86 let ve Valašském Meziříčí. Pohřben je na Valašském Slavíně v Rožnově pod Radhoštěm. Jeho manželkou byla spisovatelka Marie Podešvová a dcerou americká fotografka Eva Fuková.

Ilustroval knihy své manželky Marie Podešvové a vlastní knihy, např. pohádky. Významné jsou jeho ilustrace 16 svazků *Tisíc a jedna noc* (Alf lajla walejla), Praha, Vladimír Orel, 1930.

František Podešva, P7, 1930,
Tisíc a jedna noc

Tvorbě exlibris se věnoval pouze na počátku své umělecké tvorby. Bedřich Beněš Buchlovan uvádí ve své knize *Moderní česká exlibris. Poznámky sběratelovy* na straně 143:

Ex libris Fráňa Brandstiller. Loď u pobřeží s palmou. L1, 100:64.

Ex libris Fráňa Brandstiller. Jinoch s koněm. X2, 77:70. 1921.

Ex libris Dr. A. Kladivo. Smrtholka se sutkami. X2, 98:80. 1913.

Ex libris Dr. Viktor Kürschner. Dívky a kostlivec. L1, 100:75.

Ex libris Karel Jan Rubeš. Zátíši s lidovou keramikou. C3/col, 80:72. 1915.

Ex libris B. Rubešová. Čtoucí dáma – z okna pohled na Hradčany. C3, 104:80. 1915.

Ex libris S. Iničiála na knize. L1, 68:70. 1924.

Ex libris M. Zavadilová. Tanečník na jevišti. X2, 98:80.

Podle publikace ROUBAL, Viktor. *Značky a seznam českých umělců-grafiků a jiných autorů ex libris. Vademecum sběratele*. Díl I., strana 182 je možno ještě k výše uvedeným doplnit: Ex libris Dr. Jedlička.

František Podešva, L1

Podle webových stránek Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích existuje ještě další exlibris: Ex libris V. Šujan (Vladimír). Muž píšící brkem. L1, 104:133 (celkový rozměr). GE 2.194.

Dohromady deset exlibris; není vyloučená existence dalších.

Z volné grafiky uvádím alespoň jeden zajímavá list:

V knize *Malířův život* je popisován vznik námětu pro grafický list *Albánská tanečnice* v průběhu 1. světové války v Albánii:

V prvním patře tehdejšího jediného tirsanského hotelu měli podlahu ze silných, ručně přitesaných a volně složených desek. Škvírami jsem dole pod sebou v nálevně

František Podešva, X2, 1921

vídával osmahlé Čuže v bílém zvedat k ústům těžké hliněné džbánky s vínem, každý měl za pasem kindžál a pušku na dosah. Po rozpálených ulicích se ploužily černě zahalené stíny mohamedánek s tajemnými štěrbinami v místě očí, mladé Řekyně ve vyšívaných hedvábných šaravárech zvonily zlatými mincemi v náhrdelnicích. Všecky byly nedotknutelné, za pouhý flirt mohl člověk čekat dýku do zad.

Krevní msta vládla v plné síle. Muž žil v kamenné kuči se střílnou, nebo sedal na zápraží, kouřil cigaretu – v druhé ruce flintu – a politizoval. Všecku práci za něj oddřelo jeho šest žen.

Pozoruhodné byly břišní tanečnice, vystupující v krčmách cikánské čtvrti. Tanečník začínal drobným chvěním a třesem ramen, který po chvíli přecházel do břiš-

ních svalů. Nahé břicho jako by žilo samo o sobě, jako svíjející se zvíře. Děvče přitom upadalo do skutečného transu. Několikrát jsem je kreslil a doma pak jednu z těchto vzpomínek provedl ve velkém dřevorytu.

Jan Langhammer

Literatura

BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Moderní česká exlibris. Poznámky sběratelovy. Kroužek českých exlibristů v Praze*, 1926.

ROUBAL, Viktor. *Značky a seznam českých umělců-grafiků a jiných autorů ex libris. Vademecum sběratele. Díl I. Praha: Václav Rytíř*, 1928.

CHAMPIGNEULLE, Bernard. *František Po-dešva*. Praha: Česká grafická unie, Knihovna Galerie, svazek 8, 1939.

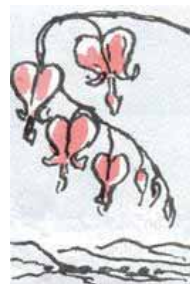
PODEŠVA, F. – PODEŠVOVÁ, M. *Malířovo mládí*. Krajské nakladatelství v Ostravě, 1963.

PODEŠVA, F. – PODEŠVOVÁ, M. *Malířův život*. Profil. Ostrava, 1973.

GRAFICKÉ MINIATURY Z PRODUKCE LYRY PRAGENSIS A JEJICH TVŮRCI

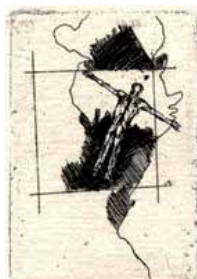
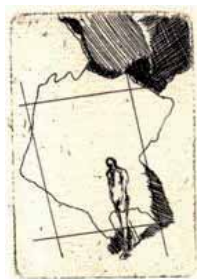
Zálety s Múzami

V roce 1980 uspořádala Lyra Pragensis večer s názvem *Zálety s Múzami*, s podtitulem: *Nečekané metamorfózy básníků, hudebníků, výtvarníků, lékařů, vědců a dalších*. Pro tento večer byly připraveny dvě barevné litografie spisovatele a básníka **Ladislava Stehlíka** (1908–1987). Nebyl to jediný „zálet“ významných kulturních činitelů. Často, ale ne vždy, připravily některé osobnosti, zejména sochaři, dvě drobné grafiky u příležitosti večerů k oslavě jejich jubilea. Z roku 1984 pocházejí suché jehly **Jiřího Sozanského** (*1946) k pořadu na počest Alberta Schweitzera *Hudba v Lambaréné* a také lepty **Josefa Nálepky** (1936–2012) k večeru Ščipačovových

Ladislav Stehlík, L1, 1980

veršů *Sloky lásky*, na které navazoval stejnojmenný bibelot s jeho ilustracemi. Nechybějí reliéfní tisky **Olbrama Zoubka** (1926–2017) ke třem různým pořadům: r. 1991 to byly *Sochy a čas*, r. 2000 *Pražské motivy očima Olbrama Zoubka* a r. 2002

Jiří Sozanský, C4, 1984

Host Hana Hegerová. V roce 1999 byl uspořádán večer *Pražské motivy očima Vladimíra Preclíka*, ke kterému připravil tento známý sochař (1929–2008)

Josef Nálepka, C3, 1984

dva lepty. Roku 2001 byl obdobně koncipovaný pořad *Svět Jindry Vikové*, věnovaný této sochařce a keramičce (*1946), která tentokrát provedla svůj oblíbený motiv lidských hlav v technice leptu.

Jindra Viková, C3, 2001

Theodor Pištěk (*1932) je známý především jako kostýmní výtvarník a scénograf, ale je oceňováno i jeho malířské dílo. Na jeho počest byl roku 1999 uspořádán v Lyře večer na téma *Oscar, César, Theodor...*, ke kterému umělec připravil dvě suché jehly. Jiný všestranný umělec **Jiří Suchý** (*1931) vytvořil roku 2001 dvě barevné litografie k pořadu *Co je mi k smíchu*. Téhož roku 2001 herec a také malíř **Jan Kanyza** (*1947) spolupracoval na pořadu *Pavel Pecháček ve vlnách Svobodné Evropy* dvěma grafikami.

Jana Parýzková

GRAFICKÉ MINIATURY Z PRODUKCE LYRY PRAGENSIS A JEJICH TVŮRCI Nastupující mladá generace

Dne 31. května 1977 připravila Lyra Pragensis k 10. výročí svého vzniku večer nazvaný *Recitační meeting*. Pro návštěvníky byly připraveny drobné grafiky, tentokrát v neobvyklém počtu 10 litografií v provedení nadaných studentů, zejména z ateliéru Zdeňka Sklenáře a Jiřího Ander-

K. Demel

A. Khunová

H. Konstantinová

L. Kuklík

J. Pileček

J. Walterová

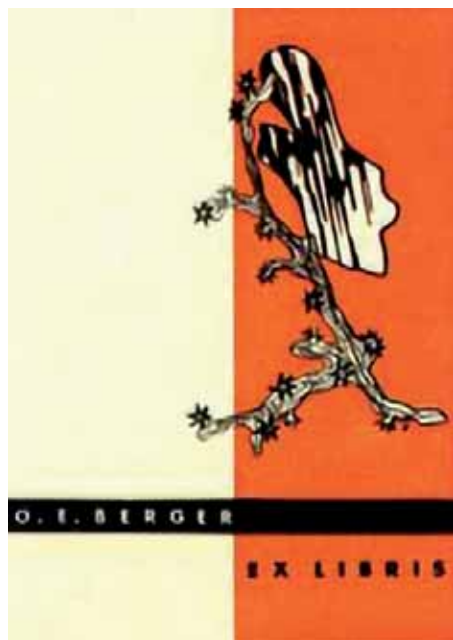
leho. Byli to dvojice: Karel Demel – Helena Konstantinová, Pavel Major – Anna Khunová, Jindřich Pileček – Pavel Sivko, Jan Souček – Jitka Walterová a Ladislav Kuklík – Daniela Havlíčková. Tento počín stál na počátku jejich skvělé kariéry v oblasti grafiky a knižních ilustrací.

Všechny grafiky byly provedeny litografií (50 × 35 mm) s jemným okrovým podtiskem.

Jana Parýzková

NEPRAVÉ EXLIBRIS TOYEN Knížní značka O. E. Bergera

V roce 1907 založil vydavatel a knihkupec, postupně politik, poslanec a senátor za Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou Antonín Svěcený podnik s názvem Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství (ÚDKN). Roku

Toyen, P1+P2/2+T

1935 vydalo toto nakladatelství soubor veršů Guillauma Apollinaira v překladech soudobých básníků pod názvem *Básně*. Předmluvu napsal Karel Teige, obálku, frontispis a typografickou úpravu navrhla Toyen. O tisk se postarala levicová Knih-tiskárna Svobody z Kladna. Frontispis Toyen je ovlivněn surrealismem, obálka je koláží z motivů umístěných na dvojbarevné, svise členěné ploše s vloženým jménem autora a názvu. Pravá část základní plochy je červená, alternativně oranžová.

Zmenšená obálka se změnou tiskové části se stala knižní značkou O. E. Bergera. Poprvé ji popsal Vencľ v roce 1984, později v letech 2000 (s reprodukcí) a 2008, a to bez bližšího určení vlastníka. Vencľův popis je následující: P1+P2/2+T, 98:68.

Jméno Oldřich Eduard Berger (1891–1956) přibližuje životopis v Biografickém slovníku Historického ústavu Akademie věd. Vystudovaný právník byl v 1. světové válce zajat v Rusku a tam ho zaujaly komunistické politické názory. Po návratu se věnoval levicové publicistice a překládal z ruštiny. Stal se komunistou, ale roku 1929 byl vyloučen jako oponent Klementa Gottwalda. Roku 1932 vstoupil do sociální demokracie a až do roku 1941 publikoval různé politické tiskoviny. Za války se zúčastnil protinacistického odboje a roku 1944 byl s celou rodinou zatčen. Po návratu z vězení pokračoval v publicistice, byl jmenován ministerským radou a spolupracoval s Bohumilem Laušmanem, což ho stálo v roce 1948 místo a možnost pokračování v žurnalistické činnosti. V roce 1945 přišel o syna, který zemřel na následky věznění za války. I tento Ota Eduard Berger (1925–1945), začínající novinář, měl stejné iniciály křestního jména, takže zmíněné exlibris mohlo teoreticky patřit i jemu.

Je zřejmé, že oba Bergerové byli svou činností napojeni na výše uvedené levicové nakladatelství a jeho politicky spřízněnou tiskárnu, kde se mohli setkat s návrhem i provedením obálky Toyen pro Apollinairovy *Básně* a využít zmenšenou repliku se změněným písmem k tisku vlastního exlibris. Pravděpodobně by to ale nebylo možné bez souhlasu autorky návrhu obálky. Andrea Sedláčková, která natočila film a vydala nedávno životopis Toyen, uvedla ve svém rozhovoru pro internet-

tové noviny, že malířka vedla nekompromisní právní spor se dvěma nakladateli, kteří bez jejího souhlasu použili v knize její ilustrační kresby. Proto je pravděpodobné, že exlibris vzniklo až po 2. světové válce, spíše po odchodu Toyen do emigrace. Tento závěr by se mohl týkat i všech dalších exlibris-plagiátů kreseb a ilustrací Toyen. Z uvedeného důvodu je téměř jisté, že majitelem exlibris byl sociálně demokratický publicista Oldřich Eduard Berger, nikoliv jeho syn.

Jana Parýzková

Informační zdroje:

Antonín Svěcený (Wikipedie.cz)

BYDŽOVSKÁ, Lenka – SRP, Karel. *Knihy s Toyen*. Akropolis 2003, str. 56.

Biografický slovník Historického ústavu AVČR, Berger Oldřich Eduard 25.1.1891–11.3.1956–Personal (cas.cz)

Encyklopedie ČSSD. Berger, Oldřich Eduard (historiecssd.cz)

VENCL, Slavomil. *České exlibris*. Hollar, Praha 2000, str. 119.

VENCL, Slavomil – LADMAN, Petr. *Toyen, příležitostná grafika. Sborník SSPE 2008*.

Internetový rozhovor Andrey Sedláčkové: <https://a2larm.cz/2023/12/toyen...>

EXLIBRIS TOYEN PRO SESTRU ZDEŇKU

Ve Sborníku SSPE 2008 uveřejnili pánové Vencel a Ladman soupis užitkových exlibris z dílny Toyen, mezi nimi také značku na jméno Sonka Svobodová s popisem: P1, 104:65, tisk modrý. Na existenci této značky upozornil už Glivický (Panorama 5, 1971). Totožnost majitelky zůstala neznámá.

Určitou možnost identifikace nabídla kniha *Toyen. První dáma surrealismu* od Andrey Sedláčkové, která byla vydána

roku 2023. Autorka mimo jiné zjistila, že Toyen sice prohlašovala, že nemá rodinu, ale ve skutečnosti se pravidelně stýkala, a dokonce cestovala po Evropě se svou sestrou Zdeňkou, provdanou Svobodovou. Vezmeme-li v úvahu cizojazyčné mutace jejího křestního jména: Sidonie, Soňa, domácky Sonka, pak můžeme předpokládat, že zmíněné neidentifikované exlibris patřilo Zdeňce Čermínové-Svobodové. Potvrzení této domněnky přinesl jeden z aukčních prodejí na Aukru. V lednu 2024 byla v nabídce kniha

Toyen, P1, 1935–1936

z roku 1906 – Kamil Mauclair: *Město světla* s pěknou secesní úpravou titulního listu. Titul je rukopisně podepsán Zdeňka Svobodová, podpis včetně koncové vlnovky zcela odpovídá tomu na foto-

grafii ze žádosti o cestovní pas, která je reprodukována v knize Andrey Sedláčkové. Prodejce tedy správně popsal nabídku: Kniha s exlibris od Toyen pro svou sestru. Kromě podpisu Zdeňka Svobodová je na titulu rukopisná poznámka: Z pozůstalosti. Zdeňka Svobodová totiž zemřela na tyfus koncem roku 1945.

Písmo poznámky neodpovídá rukopisu Toyen, knížku mohl pravděpodobně zdědit Zdeňčin manžel, protože rodiče Čermínovi zemřeli již v období 2. světové války. Nejzajímavější je ale přídeští této knížky, kde je vlepeno exlibris na jméno Sonka Svobodová, totožné s exlibris, které je popsáno Venclem a Ladmanem. Liší se pouze v barevném provedení, a to hnědým odstínem. Ve shodě s mnoha dalšími exlibris od Toyen bylo tedy vy-

tisknuto ve dvou barevných mutacích, modré a hnědé. I toto exlibris na přídeští je doplněno rukopisnou poznámkou: Z pozůstalosti.

Podobnost námětu tohoto exlibris s jinými značkami Toyen, zejména s nakladatelským exlibris edice Symposion do knihy J. Ortegy y Gasset: *Rozhovory o ženách a lásce* (1936) řadí vznik této značky do let 1935–1936.

Jana Parýzková

KNIHKUPEC A NAKLADATEL BOHUSLAV RUPP

B. Rupp v obchodě v Jindřišské ulici

Letos vzpomeneme 120 let od narození a příští rok to bude 30 let od úmrtí Bohuslava Rupp, knihkupce a majitele nakladatelství *U sv. Jindřicha* v Jindřišské ulici v Praze.

Narodil se 24. 12. 1904 ve Vysokém Mýtě a zemřel 15. 3. 1995 ve Všenorech (pohřben je na Vyšehradě). Po maturitě na reálném gymnáziu se vyučil knihkupcem u firmy Jan Novák ve Vysokém Mýtě, pak

byl zaměstnán v Pardubicích, v Moravské Ostravě a v Praze, naposledy v knihkupectví katolických tiskových podniků U Zlatého klasu. V roce 1939 získal knihkupeckou a nakladatelskou koncesi, založil knihkupectví a nakladatelství U sv. Jindřicha a zahájil činnost 15. 3. 1939.

Nakladatelská značka B. Rupp, X2

Vydal přibližně 60 titulů, především s náboženskou tematikou: v oblasti beletrie spisy J. Š. Baara, V. Beneše Třebízského a J. Zeyera. Spolupracoval s typografy Methodem Kalábem a Oldřichem Menhartem a v ilustracích s Aloisem Moravcem, Karlem Svolinským a také s Františkem Koblihou.

Svoji činnost byl komunisty donucen ukončit na základě zákona č. 94/1949 Sb. *Zákon o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací* s platností od 10. 4. 1949 do 1. 5. 1991; nakladatelství bylo zlikvidováno. Když následně vzniklo státem kontrolované Nakladatelství České katolické charity, stal se Bohuslav Rupp jeho vedoucím; sídlilo v Ječné ulici. Jeho zásluhou si nové nakladatelství zachovalo původní profil i v padesátých letech. V této tradici pokračovalo nakladatelství Zvon a po revoluci pak Karmelitánské nakladatelství. Dnes už, bohužel, obchod v Jindřišské ulici neexistuje.

Bohuslav Rupp byl blízkým přítelem Maxe Švabinského, kterého od 50. let až do jeho smrti v roce 1962 pravidelně navštěvoval. Mistr mu kromě portrétů jeho a jeho dcery Jany vytvořil i exlibris s námětem apokalypsy (viz příloha). Bohuslav Rupp se přátelil i s mnoha dalšími výtvarnými umělci, mimo jiné s Vojtěchem Kubaštou,

Max Švabinský, L1, 1960

Josefem Ladou, B. S. Urbanem, Josefem Krejsou, Otakarem Štáflem, Františkem Kavánem, Vojtěchem Sedláčkem a Arno Naumanem. Byl dlouholetým členem Spolku sběratelů a přátel exlibris (od roku 1951 až do své smrti) a Spolku českých bibliofilů.

Jana Radová

VÝSTAVA EXLIBRIS VE STÁTNÍM OKRESNÍM ARCHIVU V ROKYCANECH

V rámci Mezinárodního dne archivů se v Rokycanech uskutečnila ve čtvrtek 13. 6. 2024 vernisáž výstavy exlibris ze sbírky Jana Langhammera z Plzně nazvaná *Ta kniha patří mně*. Výstava byla k vidění ve vestibulu archivu do poloviny července. Jednalo se o průřezovou výstavu

Michal, C2, po r. 1940

exlibris zejména osobností z plzeňského regionu, např. archivářů Ladislava Lábka či Miloslava Bělohlávka. Návštěvníci se však mohli potěšit také grafikami Josefa Váchala a Anny Mackové. Při vernisáži se zároveň uskutečnila také přednáška J. Langhammera o vývoji českého exlibris od nejstarších po současnost.

Pracovnice archivu zapátraly ve svých fondech a našly dosud neznámé exlibris, které je nalepeno na frontispisu pa-

mětní knihy záměčku Hochperk u Kříší na Rokycansku. Kroniku svého pobytu na Hochperku psal v letech 1940–1960 jeho majitel Ing. Emil F. J. Kabát, rytíř z Wiesenštreyna. Kroniku doprovodil množstvím velmi krásných kreseb, řadu poznámek zapsali také hosté, kteří na Hochperk za rodinou Kabátů zajížděli. Kabáti z Wiesenštreyna byl český rod, který se počátkem 17. století objevoval na Sušicku, později v Poděbradech a Pardubicích. Emil Kabát se narodil v Praze 17. 9. 1897 a jak sám v kronice uvádí, patřil do 13. generace tohoto rodu v Čechách. Emil Kabát byl zřejmě dvakrát ženatý (druhý sňatek proběhl na Hochperku v roce 1947), ale patrně neměl žádné potomky. Titulován byl jako továrník, jeho podnik byl zaměřen za zpracování dřeva. Kabát bydlel v Praze III, záměček Hochperk koupil v létě roku 1940 a strávil zde řadu let. Na záměčku měl uloženu i svou knihovnu, kde pravděpodobně exlibris také užíval. Není zatím známo, kdy Emil Kabát zemřel.

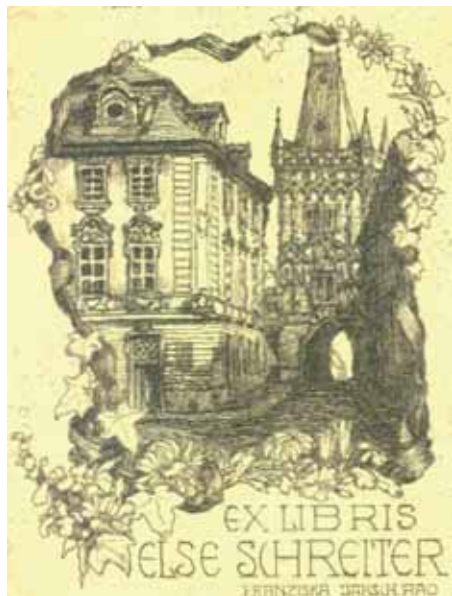
Jeho exlibris je černobílé. V jeho horní části je rodový erb (půlený, nahoře heraldická lilie, dole čáp), pod nímž je pohled na průčelí záměčku Hochperk doplněné popisy ve stuhách. Vznik exlibris lze klást tedy až do doby po roce 1940, kdy Emil Kabát záměček koupil. V dolní části je uvedeno pouze Michal, což mohl být grafik.

Zajímavostí je snad i to, že slavná herečka Zita Kabátová se hlásila ke svému šlechtictví, ovšem k rodině Kabátů z Výškovic, jehož erb byl i na její rakvi. S Kabáty, kteří vlastnili Hochperk ale příbuzná nebyla.

Hana Hrachová

EXLIBRIS FRANZISKY JAKSCHOVÉ

Návštěvníci Městského muzea a galerie Mariánské Lázně měli možnost spatřit tři exlibris vytvořená Franziskou Jakschovou na výstavě *Příběh rodiny lékaře a malíře* v době od 25. 6. do 4. 8. 2024. Výstava byla věnována rodině lékaře a univerzit-

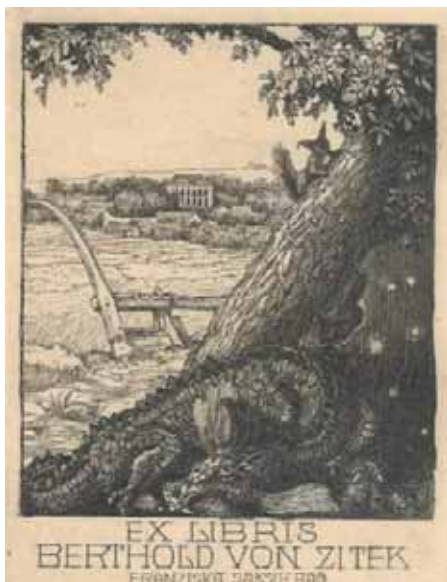
Franziska Jakschová, C3
Sken Jihočeská vědecká knihovna

ního profesora Rudolfa Jaksche z Wartenhorstu (1855–1947), který spolu se svým otcem profesorem Antonem Jakschem významně přispěl k rozvoji medicíny v českých zemích a západočeských lázních, a Janu Křížkovi (1877–1961), českému malíři a grafikovi, jehož ženou se stala Gertrude Jaksch (1900–1992), mladší sestra Franzisky.

Franziska Romana Jaksch von Wartenhorst se narodila 23. února 1896 v Praze jako dcera prof. dr. Rudolfa Jaksche von Wartenhorst (působil v oborech všeobecného lékařství a pediatrie na univerzitách

ve Vídni, ve Štýrském Hradci a v Praze) a paní Adele von Härdtl (1867–1944), dceřry JUDr. Karla von Härdtla (1818–1889) ve Vídni.

Kvůli své nemoci měla zpočátku soukromé učitele, kteří docházeli k Jakschům. Do roku 1909 pak navštěvovala obecnou a měšťanskou školu. Následovala soukromá studia a v letech 1912–1916 navštěvovala Uměleckoprůmyslovou školu v Praze pod vedením prof. Jindřicha Jakesche.

Franziska Jakschová, C3, 1919, soukromá sbírka
Sken Městské muzeum a galerie
Mariánské Lázně

Následovalo studium u Gorm-Rottmayera na Škole uměleckých řemesel ve Vídni.

V roce 1914 navštěvovala kurzy grafiky u prof. Huga Steinera v Lipsku a u Emila Orlika v Berlíně. V letech 1916–1919 studovala na Graphische Lehr- und Versuchsanstalt ve Vídni u Rudolfa Larische (1856–1934) (kaligrafie) a u Ludwiga Michaleka (1959–1942). S posledně jmenovaným si procvičila umění leptu. Umění

knižní výzdoby se naučila u prof. Williama Unger (1837–1932) a litografii u Brandlmayera. Pod vedením prof. Wilhelma Wodnanského (1876–1958) studovala umění kresby. Od roku 1913 se věnovala výtvarné činnosti souběžně se studiem – leptu a knižní ilustraci.

Tvorbě exlibris se věnovala F. Jakschová přibližně v letech 1910 až 1936, používa-

v Praze v rámci speciálního kurzu grafiky u Augusta Brömseho. V letech 1921–1922 byla mistrovskou studentkou Emila Orlika v Berlíně. V roce 1921 F. Jakschová ilustrovala pro lanškrounské vydavatelství J. Czerny brožury, které jsou věnovány historii, pověstem a národopisu města Lanškroun. V roce 1922 definitivně přerušila studium umění a převzala správu

*Franziska Jakschová, C3, soukromá sbírka
Sken Městské muzeum a galerie
Mariánské Lázně*

*Franziska Jakschová, C3, 1921, soukromá sbírka
Sken Městské muzeum a galerie
Mariánské Lázně*

la techniku leptu (pouze jeden dřevoryt); Tillfried Cernajsek zpracoval jejich soupis, který obsahuje 67 položek.

Když její jediný bratr zemřel v roce 1919 na následky nemoci získané snad během války, byla nucena převzít správu velkého rodinného majetku (velkostatků Dolany, Hracholusky, Luhov a Třebobuz). Vedle práce správkyň se našla čas na uměleckou činnost a další vzdělání. V roce 1920 studovala na Akademii výtvarných umění

rozsáhlých velkostatků v Čechách. Kromě práce ve správě pozemků musela rovněž studovat lesnictví. V letech 1937–1938 složila státní zkoušku z lesnictví. Mimo své hlavní zaměstnání byla v letech 1925 až 1945 činná jako výtvarnice na volné noze v Československu i během protektorátu. Kromě toho působila jako kronikářka obce, heraldička a při výzkumu pravěku v souvislosti s vykopávkami a zabezpečovacími pracemi.

Po skončení války byl 9. 6. 1945 veškerý rodinný majetek vyvlastněn. Franziska převzala péči o svého otce dr. Rudolfa Jaksche, který ztratil veškeré prostředky a směl dožít ve vyhrazené místnosti na zámku v Hracholuskách, nedošlo k jejich vyhoštění. Otec zemřel 8. 1. 1947, byl zpopelněn a urna uložena do rodinné hrobky pod hracholuskou kaplí sv. Diviše. Franziska našla uplatnění v Lesní správě. Do Rakouska se vystěhovala v roce 1948 po překonání různých obtíží. V květnu 1948 přijela do Vídně. Od června 1948 pracovala jako zahradnice ve správě panství Van der Straatensch ve Vídni XIII. Již 10. 12. 1948 získala F. Jakschová rakouské občanství. V roce 1949 získala práci ve Spolkovém památkovém úřadě. Ve stejné době začala F. Jakschová studovat techniku restaurování na Akademii výtvarných umění ve Vídni u profesorů Roberta Eigenbergera a Alberta Parise Gütersloha, které zakončila téměř v padesáti letech diplomem akademického restaurátora. V září a říjnu 1954 absolvovala studijní pobyt v Itálii, kde se podílela na záchraně fresky v Domě gryfů na Palatinu v Římě. Franziska Jaksch byla spolkovým prezidentem za své restaurátorské úspěchy oceněna profesním titulem profesorka. Franziska Jakschová se po 2. světové válce zcela vzdala své grafické tvorby. Zemřela 10. července 1973 ve Vídni.

Jan Langhammer

Zdroje

CERNAJSEK, Tillfried. *Franziska Romana Jaksch von Wartenhorst*. Webové stránky ÖEG.

ODSTRČIL, Š. K. *Příběh rodiny lékaře a malíře*. Výstava v Městském muzeu a galerii Mariánské Lázně 25. 6. – 4. 8. 2024.

ČEPELÁKOVÁ, Z. – HUMPLÍK, M. *Druhý po-*

hled, katalog výstavy, Galerie Karlovy Vary, 2007.

Lanškroun v obrazech. 8 linorytů vytvořených v roce 1921 pro vydavatelství J. Czerny Landskron vydala tiskárna TG TISK Lanškroun v roce 2012.

Wikipedie. Rudolf von Jaksch.

Rodinný archiv Jaksch-Wartenhorstů 1810–1935. Státní oblastní archiv v Plzni. Inventář EL NAD č.: 20306 AP č.: 757.

NÁRODNÍ MUZEUM ZÍSKALO ŠTOČKY ZDIRADA ČECHA

V roce 2024 získalo oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea do svých sbírek tvorbu kladenského výtvarníka – grafika a heraldika Zdirada Jana Křítitele Čecha (1949–2022). Rozsáhlý soubor obsahuje knižní a časopisecké ilustrace (tato část muzejního fondu čítá více než 3700 položek), linorytové štočky, exlibris a příležitostnou grafiku, archiválie i bibliofilské tisky.

Zdirad Čech, X3 a linorytový štoček, 1985

Ve své ilustrační práci se Zdirad Čech zabýval především výtvarným zpracováním publikací s náboženskou tematikou, encyklopedií a literatury o historii a heraldice. K nejobsáhlejším knižním počínům

Zdirad Čech, linorytový štoček, 1983

patří například téměř dvě tisícovky ilustrací a studijních kreseb pro pozoruhodnou publikaci *Papežské znaky*, vydanou v roce 2009 Karmelitánským nakladatelstvím, nebo desítky kreseb pro *Encyklopedii zbraní a zbroje* (Libri, 1997).

Do muzejních sbírek se zařadila velmi početná kolekce autorských linorytových matric k ilustracím, exlibris a příležitostné grafice; jde o více než 1500 štočků. Zdirad Čech hojně využíval formu deskových tisků – vytvářel do linoleových destiček kompletní stránky příležitostné grafiky či bibliofilských publikací: matrice obsahují jak ilustraci, tak ručně vyřezanou typografii. Desítky autorem zpracovaných (často i vlastním nákladem vydaných) bibliofilů jsou tudíž zhotovené pouze v linorytu bez nutnosti užití další tiskové techniky či digitální technologie potřebné například pro sazbu textů. Soubor autorových linorytových matric na první pohled zaujme právě obrovským podílem typografie. Čech během své dlouholeté tvůrčí práce vyřezal bez nadsázky jistě vyšší tisíce drobných liter. V řadě kompozic je písmo zcela dominantní, jinde je důležitým grafickým doplňkem tiskoviny. Množství matric je

Zdirad Čech, linorytový štoček

Zdirad Čech, X3

Zdirad Čech, linorytový štoček

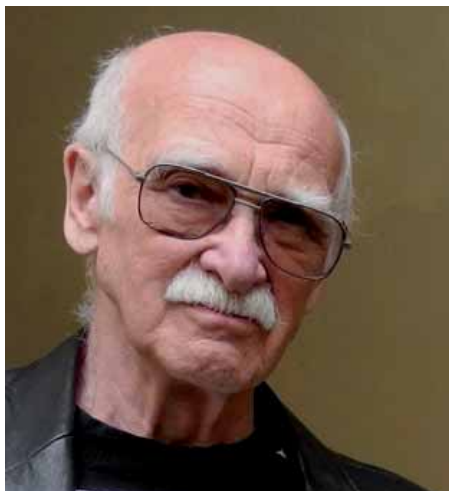
pak výlučně písmových, určených pro tisk celých knižních stran nebo textových částí vícestránkové příležitostné grafiky.

Součástí kolekce štočků je 56 autorských linorytových matric pro tisk exlibris, především ze 70. a 80. let 20. století. Kromě štočků pro vlastní Čechova exlibris nalezneme mezi majiteli mimo jiné Viléma Wodáka, Rudolfa D. Jukla, Bohumíra Lifku, Marii Mazáčovou, Jaroslava Jáaska či Jana Juránka. V motivech exlibris (jako ostatně i v celé Čechově tvorbě) se hojně vyskytují postavy světců, například sv. Zdislava, sv. Norbert, sv. Kosma a Damián nebo sv. Jan Nepomucký. Na značné části grafických lístků se objevují také znaky vlastníků exlibris, případně městské znaky a motivy vztahující se k Řádu maltézkých rytířů, jehož byl Zdirad Čech členem stejně jako někteří jeho přátelé a zároveň majitelé jím ztvárněných exlibris.

Veronika Karfusová

ODEŠEL FILOZOFUJÍCÍ UMĚLEC KAREL DEMEL

Přátelství vzniká většinou pomalu. Já vím, někdy se stane zázrak, lidi si padnou do oka, slovo dá slovo a člověk má potřebu se s tím druhým stále potkávat. Mají o čem hovořit, vzpomínat a v přípa-

Karel Demel, foto J. Šulc, Roztoky, 2017

dě, o němž chci mluvit, je možno sedět v ateliéru, prohlížet si první kresby, jimž vdechl umělec život, hodnotit hotové grafické listy a probírat filozofický náboj bez něhož by kresby nevznikly. O kom chci psát? O Karlu Demelovi, akademickém malíři a grafikovi, jehož dílo mě

Karel Demel, C3+C5+C2, 2013

okouzliho a vždy potěšilo, přestože jeho náměty byly často náročné a vyžadovaly trpělivé studium. Říkám: Karel byl filozofující umělec; vybíral si vždy takové autory, umělce, hudebníky, básníky či spisovatele kteří jej nejen inspirovali, ale byli mu životně blízcí, oslovili jeho duši, vzbuzovali jeho obdiv. Pečlivě hle-

Karel Demel, C3+C5+C2, 2014

dal způsob, jak reagovat na jejich tvorbu, která ho oslovovala tak mocně, že se obrazně řečeno uzavřel do své ulity, četl, poslouchal hudbu, kreslil, intenzivně kreslil a vznikali první grafický list. Následoval další a další, dokud zcela ne-

Karel Demel, C3+C5, 2014

vyčerpal vybranou látku. Hotové dílo nabídl k posouzení přátelům (a měl jsem tu čest k nim patřit), byl potěšen obdivem a chválou; pochopitelně, kdo z umělců nerad slyší slova obdivu, pokud jsou

Karel Demel, C3+C5, 2021

pravdivá. Snesl kritické hodnocení týkající se jeho totálního pohlcení inspirovaným tématem, ale nedbal na to... Dále pracoval, dokud nevyčerpal, nezpracoval dané téma, jež jej zcela pohltilo. Teprve v okamžiku, kdy byl spokojen, vydechl a postupně se připravoval na další náročné téma, které jej začalo zajímat, oslovilo jeho citlivou a stále hledající duši.

Karel Demel, C3+C5, 2021

Vzpomeňme na grafické cykly inspirované Guillaumem Apollinaiem, Janáčkovou hudbou – *Zápisník zmizelého* a žel poslední v řadě, rozsahem největší cyklus inspirovaný francouzským básníkem Isidorem Ducassem – *Maldoror*.

Naše přátelství se zrodilo před čtyřiceti lety, když jsem ho poprvé navštívil v jeho tehdejší ateliéru v Praze, V stráni 3. Tam jsem obdivoval grafické listy realizované technikou barevného leptu a rytinou.

Mohl jsem podržet v ruce jeho první grafiku prozrazující, že autor byl (po mnoha pokusech) přijat do Sklenářova ateliéru na VŠUP v Praze a byl zcela ovlivněn, z té dobré stránky, odborným asistentem Jiřím Anderlem. Grafická dokonalost, jistá kresba, námětová bohatost. To byl už tenkrát Karel Demel, pražský rodák, narodil se zde 26. února 1942. Sklenář-

Karel Demel, C3+C5, 2021

řův ateliér absolvoval v roce 1974 a stal se od samého začátku vyhledávaným umělcem, jehož imaginární, převážně figurativní dílo nikdy neztrácelo uměleckou hodnotu a prozrazovalo, že jeho tvůrce je duchovně vyzrálý člověk, který přemýšlí o světě, o poslání člověka i průběhu dějin. Stejně zaměřené byly i všechny drobné lístky s přípisem exlibris. Všechna exlibris byla poznamenána tvůrčí etapou, která jej v té době pohlcovala.

Každé pozdější návštěvě v krčském ateliéru Na rovinách předcházela telefonický rozhovor, z něhož jsem pochopil, že Karlovo dílo, jemuž se právě plně věnuje pokročilo k závěru a je třeba posedět u čaje, podíval se do zahrady na sochu usmívajícího se Buddhy, pečlivě a upřímně zhodnotit nové listy a být potěšen že Karel Demel je můj opravdový přítel.

„Je to dobré, vlastně výborné, Karle, ale měl by sis vybrat něco pro odpočinek, něco méně náročné, klidné...“ „Vždyť mě znáš, ale slibuji. Nyní přemýšlím o hudebním cyklu jedné umělkyně jejíž hudba mě oslovila, už se těším...“ To byl náš poslední pracovní a milý rozhovor, pak přišla esemeska: Karel Demel, akademický malíř a grafik zemřel náhle 5. 6. 2024. Ticho, konec jednoho vzácného přátelství. Zemřel umělec, který se nemsazatelně zapsal do historie moderní české grafiky a který právem patří k těm nejlepším, kteří ovlivnili světové umění dvacátého a jednadvacátého století. Děkuji ti, Karle, za přátelství!

Karel Žižkovský

ZEMŘEL BIBLIOFIL JUDr. JOSEF ŠUCHMAN Z HLUBOKÉ U KDYNĚ

Na schůzkách bibliofilů, které svolává pravidelně dvakrát ročně PhDr. Ila Šedo do knihovny Západočeského muzea v Plzni, jsme se setkávali se zaníceným bibliofilem Josefem Šuchmanem, který, pokud mu to zdravotní stav dovolil, přijížděl na schůzky z malé vesnice Hluboká u Kdyně. Seznamoval nás se svojí publikační činností ve Spolku českých bibliofilů, jehož členem byl od roku 1989, a přinášel nám ukázky nových tisků. Neustále rozšiřoval svoji bohatou sbírku bibliofilii, zajímal se rovněž o publikace o exlibris, které náš Spolek vydává, což vyústilo až k jeho členství v SSPE. Do Sborníku SSPE 2019 přispěl článkem *Za Lyrou Pragensis* a do Knižní značky 2/2020 článkem *K šedesátému výročí úmrtí nakladatele Josefa Hladkého*. Z jeho publikační činnosti ve Spolku českých bibliofilů připomínáme tři soupisy *Moudrá sova* (na-

kladatelství, bibliografické soupisy) z let 2020, 2021 a 2022, které se týkají rovněž exlibris. Poslední publikací, kterou jsem od něj obdržel, byla brožura *In memoriam Josefa Váchala*, kterou vydal jako soukromý tisk v roce 2023. Zapůjčením sbírky exlibris P. S. Boušky (strojopis M.

R. Hanušové) nám umožnil uveřejnění článku *Obrazový soupis exlibris Sigismunda Boušky* ve Sborníku SSPE 2021.

JUDr. Josef Šuchman zemřel náhle 25. července 2024 ve věku 92 let.

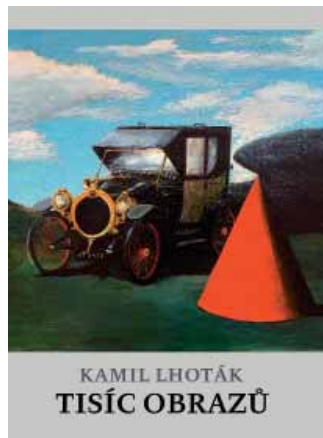
Čest jeho památce!

Jan Langhammer

PUBLIKACE

■ ŠTEFFEK, Libor. Kamil Lhoták. *Grafika a práce na papíru*

Vydáno vlastním nákladem, září 2024, 464 stran, 33 × 24 cm, PBtisk, a.s., ofset, 800 výtisků. ISBN 978-80-11-05137-2. Monografie obsahuje nově zpracovaný kompletní obrazový soupis Lhotákových exlibris, novoročenek, volné grafiky a vybraných 232 prací na papíru, dohromady celkem více než 900 prací reprezentujících umělcův vývoj od jeho počátků až do konce tvorby. Spolu s touto publikací vychází též párová kniha *Kamil Lhoták. Tisíc obrazů* (544 stran), která kompletně

ně zobrazuje Lhotákovu malířské dílo. Zároveň obě knihy obsahují unikátní žebříček dvaceti dosud nejdráže prodaných prací na papíru, resp. olejomalb, který zohledňuje nejen ceny dosažené na aukcích, ale i v privátních prodejkách a galeriích. Vzhledem k tomu, že se obě knihy neobjeví na pultech knihkupectví a budou k objednání pouze přes www.lhotak-kamil.cz či přímo u autora publikací, kontaktujte v případě zájmu o tyto reprezentativní monografie pana Libora Šteffka na tel. 602 793 099.

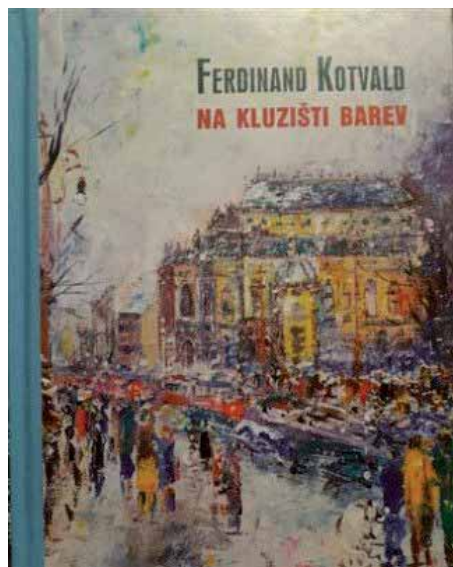
OBJEVNÁ EDICE

Edici *Probuzené palety* založil, rozvinul a nadále udržuje **Pavel Šmidrkal**, jeden z našich nejagilnějších členů. Toto pojednání budiž pouze dalším argumentem pro toto tvrzení. Do našeho Spolku vstoupil prostřednictvím spolku Osvětáři Jihu, jemuž předsedá. Dlouhodobě organizuje výstavy malířských, grafických a dalších výtvarných děl. Není od věci dodat, že máme otevřeny dveře všech galerií, které má, jak se říká, pod palcem. Jistě není pro většinu z vás osobou neznámou, ale spíše se bude jevit jako *persona grata*.

Připomeňme si, že místo katalogů k pořádaným výstavám vydává Nová tiskárna Pelhřimov Šmidrkalovy monografie výtvarníků, jejichž díla se rozhodl vystavit. Jistě si upamatujeme T. F. Šimona, Jiřího Trnku a Josefa Multruse, jehož *Hořké tóny* recenzovala i Knižní značka. Zatím posledním – v pořadí desátým svazkem – se stala monografie malíře **Ferdinanda Kotvalda** pod výstižným titulem **Na kluzišti barev**, 149 stran, 28 cm. ISBN 978-80-908995-4-4.

Jako autor doslovu ke knize se pokusím představit ve stručnosti autora a knihu rovněž čtenářské obci tohoto časopisu. Ferdinanda Kotvalda jsem nazval *velkým malířem malých formátů*, což považuji za jeho nejtrefnější charakteristiku. Není to pochopitelně jediná jeho charakteristika v pojednávané monografii, i mimo ni. Uvádím i další: *mistr barev*, jimž bezpochyby a prokazatelně byl. Můžeme se o tom přesvědčit na vybraných ilustracích v knize.

Kotvaldova námětová škála zůstává při preferenci barevnosti a celkové harmonii mimořádně pestrá. Více napoví tematické členění knihy, které bylo zvoleno velice šťastně: *Vášnivá chvála Prahy, Slet barev na kluzišti, Věčná míza venkova, Hlučné splavy měst,*

Blízké dálky moře, Zásnuby s krajinou, a Pěnivá vůně kytic.

Editorem a autorem fotografické části knihy je prof. MUDr. Petr Cetkovský, Ph.D., MBA. Redigování se ujal Daniel Zaoral a technologické ztvárnění provedl Martin Dlouhý, DiS. Ten se zde opakovaně prosadil grafickým návrhem a sazbu. Setkáme se tu opět se stránkováním, jež bylo vkusně i funkčně doplněno signaturou umělce, jako jsme se s tím již dříve setkali u knihy *Tavík František Šimon zblízka* (2020). Nebude marné se toho v jisté míře držet i u dalších monografií.

Zbývá ještě dokončit informace z tiráže, kde nalezneme vedle malířky Petry Skluzáčkové jména dalších autorů: Daniela Zavorala a Felixe Černocho a dlouhou řadu donátorů či podporovatelů této

publikace: Obec Želeč, Špejchar Želeč – muzeum a obrazárna, Osvětáři Jihu, Galerie Záliv Lázně Bechyně, Malá galerie Tudy k badatelně Vojenského ústředního archivu, Muzeum Vyškovska, Fotorenesance, Galerie umění Karlovy Vary.

Opomenout nelze Novou tiskárnu, s.r.o., Pelhřimov v roli nakladatele a vydavatele edice *Probuzené palety* a dalších publikací Pavla Šmidrkala. Tato spolupráce trvá již několik let od navázání prvních kontaktů s Bedřichem Kocmanem.

Malířské umění Ferdinanda Kotvalda bylo již za jeho života vysoce oceňováno znalci a významnými osobnostmi. V pojednávané knize je citováno například hodnocení Františka Hrubína nebo Jiřího Krohy. Zajímavé je též přiřazení F. Kotvalda k Maurici

Utrillovi, jak uvádí Šmidrkalův úvod s názvem *Jitřní cestou za rozbřesku barev*. Tam čteme také názor Oskara Kokoschky, že Kotvald měl „*smysl pro barvy, harmonii a pozorovací dar*“.

Na závěr několik dat z jeho biografie. Prokazatelně víme, že se narodil ve Vyškově na Moravě v místní části Dědice 24. května 1898 do rodiny obuvníka ve Špitálské ulici 24. Další podrobnosti jsou dnes již nedohledatelné, protože Ferdinand Kotvald zemřel 23. srpna 1980 bezdětný a nezanechal po sobě žádný osobní archiv.

Felix Černoch

ČASOPISY

■ KISGRAFIKA, 2023/4, Maďarsko

V úvodním článku je otištěna zdravice Pétera Ürmöse k zahájení výstavy grafika Gyuly Kóhegyiho, uspořádané k jeho devadesátinám. Mária Ráczová představuje výstavu drobných grafik uspořádanou v Segedínu k jejím 80. narozeninám z její grafické sbírky; na výstavě byly vystaveny i grafiky českých autorů. Kornélia Vasné Tóthová článkem *Hermině Horváthové, cestující velvyslankyni malé grafiky je 70 let* představuje tuto grafičku a přeje jí zdraví a tvůrčí aktivitu. József Stokinger v článku *Je třeba vidět galerie* popisuje první výstavu uspořádanou v nově vzniklé galerii věnovanou grafiku Zoltánu Vénovi. V dalším článku Hilda Horváthová připomíná významného sběratele známek a drobných grafik dr. Rezsőa Soóa (1903–1980). Péter Ürmös se v článku *Rozloučení s finskou kamarádkou Leilou Lehtirantaovou* loučí s finskou novinářkou a sběratelkou exlibris, která zemřela na začátku roku 2023. Mária Ráczová vzpomíná v článku na dr. Eszter Pálffy-Budinszkyovou, sběratelku grafik, která zemřela v r. 2023 v 96 letech. József Stokinger v následujícím článku připomíná 120. výročí první maďarské výstavy exlibris. Následující článek s názvem *Byla zprovozněna databáze knižních značek* popisuje J. Stokinger vznik a okolnosti zprovoznění databáze drobné grafiky v Národní Széchényiho knihovně v Budapešti; databáze je volně přístupná na adrese <https://konyvjegytar.oszk.hu/>.

Bartolomej Rudas

■ EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 126, 2/2024, Finsko

Šéfredaktor Tauno Piironen použil jako ilustrace ke svému článku *Potřebujeme fantazii...* exlibris od Emila Kotrby (mořská panna na koni) a Jaroslava Vodrážky (jednorozec). Veletrh starých knih v Jyväskylä. Led a sníh jsou inspirací pro umělce v laponském hotelu Snow Village. Exlibris pro rodinu Kallio-Soukainenových. Tradice bubeníků v Naantali. Sběratel Seppo Louhivuon se představuje jako výtvarník (tvorbou exlibris). Bájný jednorozec v tvorbě exlibris. Osobnost: Karl-August Fagerholm (1901–1984), finský politik, a jeho exlibris. Exlibris v časopisu Nuori voima (Mladá síla) 2/1934. Italští tvůrci exlibris. Na zadní straně obálky časopisu je deset exlibris se zobrazením jednorozce (jedno od J. Pilečka).

■ GRAFIEKWERELD, No. 2, 2024, Nizozemsko

V tomto čísle *Světa grafiky* je velká pozornost věnována linorytům od Elsbeth Cochiusové (*9. 7. 1951, Lieshout, NL) tematicky věnovaných přírodě i technickým

motivům. Vítězové první soutěže Exlibriswereld v Maastrichtu: 1. cena Trinity B. Meza Orellanová (*2003), 2. cena Jelmar Gorissen (*2002), 3. cena Zoë Viciosová (*2004) a Conall van Tellingen (čestné uznání). Kniha: Grafika Fritse Lensvelta Jr., 266 stran, A4, 300 ilustrací, pevná vazba. Umístění sbírky Georgese Dumona v Nobilis Foundation ve Fochteloo; článek se sedmi reprodukcemi exlibris (rovněž od Albína Brunovského a Hedwiga Pauwelse).

■ **GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 2024/2**, Belgie

Článek Martina R. Baeyense je věnován Ctiboru Šťastnému (1884–1962) a jím vytvořeným novoročenkám v technice leptu s akvatintou (osm reprodukcí). Řada belgických tvůrců exlibris není v přehledu *Historie moderního belgického exlibris 1880–2022* zahrnuta, jako například antverpská malířka Maria Aldernaghtová (1902–1947); reprodukováno jedno exlibris. Sebastiaan Geeraert je od roku 2008 zodpovědný nejen za design časopisu Graphia, ale stará se také o úpravu letáků, plakátů, pozvánek, katalogů a knih (např. té o historii belgických exlibris). S. Geeraert (*1986) se narodil v Menenu. Vystudoval latinu-matematiku na místní vysoké škole, ale raději než s čísly a jazyky pracoval s tužkou a fixy; při hodinách kreslil hravé kresby a ilustroval slovní hříčky. Inspirován Marecovými karikaturami a reklamami na RedBull se rozhodl absolvovat grafický školicí kurz v KASK v Gentu. Tam vystudoval audiovizuální a vizuální umění a získal magisterský titul v oboru grafický design. Exlibris pro slavné Belgičany (část 2): v tomto pokračování přehledu, který se objevil v Graphia 2024-1, jsou slavní Belgičané, pro které bylo exlibris vytvořeno, především spisovatelé a politici. Jack van Peer: *Helga Becker–Bickerich, pozoruhodná sběratelka*; v článku o německé sběratelce exlibris, jejímiž oblíbenými tématy jsou kniha *Malý princ* od Antoine de Saint-Exupéryho a hudební skladba Carmina Burana od Carla Orffa, jsou reprodukována exlibris od K. Vašíčkové a A. Antonové. Polská výtvarnice Viola Tycz (*1973) je multimediální umělkyně, která se kromě grafiky a malby věnuje rovněž tvorbě videoartu a instalací. Studovala na Akademii výtvarných umění ve svém rodném městě Vratislavi, mezi lety 2002 a 2014 vytvořila více než čtyřicet knižních značek a v současnosti se k tvorbě exlibris vrátila. Sinem Alganová (*1992) se narodila v Ankaře. Po střední škole studovala malbu na Samsun School of Fine Arts. Následně získala bakalářský titul na katedře malby Ondokuz Mayis University, v letech 2014 až 2019 působila jako lektorka na workshopech pro mládež i dospělé. V loňském roce dokončila magisterské studium umění a designu na Fakultě výtvarných umění Giresun Görele; exlibris vytváří počítačovou grafkou. Mezi deseti novými knižními značkami je jedna od českého malíře a grafika Zdenka Jandy (*1953). Mědirytina, kterou Frank Ivo van Damme vytvořil pro spisovatele Reného Broense v roce 2022. Aktualizace seznamu exlibris Hedwiga Pauwelse (opus 923 až 1366).

■ **SELX-EXPRESS, Nr. 126 / April 2024**, Švýcarsko

Portugalský středoškolský profesor a archeolog José Coelho (1887–1977) vytvořil vlastní exlibris s archeologickou tematikou v roce 1912 v litografii. Redaktorka tohoto časopisu Alice Aeberhardová shromáždila ve svém článku exlibris s tematikou

Franze Kafky; na titulní straně časopisu je exlibris od P. Hlavatého a v textu od G. Alexandrova, M. Knapa a K. Musila. Již tři generace Claussenů vytváří sbírku exlibris. Mosty v exlibris; mezi reprodukoványými exlibris jsou díla českých autorů J. Berana, J. Weisera, K. Kinského, J. Pilečka a J. Boudy. In memoriam Paul G. Becker (12. 6. 1931–1. 1. 2024), dlouholetý předseda DEG a sběratel exlibris. Lgh

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

10. 10. – 3. 11. 2024 On-line? Jemine! aneb Tichá pošta (Šimon Brejcha, Martin Raudenský, Milan Starý, Martin Velíšek)

7. 11. – 1. 12. 2024 Kamil Lhoták

5. – 22. 12. 2024 XXX. festival komorní grafiky

Galerie H, Houdkovice 29, 518 01 Trnov

13. – 31. 10. 2024 Stanislav Hlinovský (100 let od narození)

Galerie U Kellerů, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnice

23. 9. – 3. 11. 2024 František Bílkovský a Dobroslava Bilovská, exlibris, novoročenky

16. 12. 2024 – 26. 1. 2025 Petr Dillinger, exlibris, novoročenky

Muzeum Šumavy, nám. Svobody 40, 342 01 Sušice

1. 10. 2024 – 15. 1. 2025 Alois Moravec, volná grafika, exlibris, novoročenky

Kavárna Liberál, Heřmanova 1209/6, Holešovice, 170 00 Praha

Vážení sběratelé příležitostné grafiky zvou vás na výstavu novoročenek, která se uskuteční ve dnech 16. až 21. prosince 2024 v kavárně Liberál. V sobotu 21. 12. 2024 mezi 9. a 13. hodinou proběhne v rámci této výstavy výměnný den. Vstupné je 100 Kč a cena za případný pronájem stolu činí 500 Kč. Stůl pro výměnný den si můžete objednat v průběhu našeho sjezdu v Lanškrouně nebo žádost o jeho rezervaci zasílejte do 30. 11. 2024 na můj e-mail Lopuchovska@seznam.cz.

Přijďte si výstavu prohlédnout a využijte pravděpodobně poslední možnost výměny drobné grafiky v roce 2024.

Srdečně vás zve Vlasta Lopuchovská

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze 6. 6. 2024** se konala v Praze, Banskobystrická 1, a byla řízena předsedou M. Petříkem při účasti dalších tří členů výboru a dvou hostů Ing. L. Žáka a Ing. M. Bayerové. L. Žák převezme péči o heslo *Spolek sběratelů a přátel exlibris* v informačním systému abART spravovaném *Archivem výtvarného umění*, Náměstí Smiřických 49, 281 63 Kostelec nad Černými lesy. Archivu bude poskytnuta digitální verze publikace LANGHAMMER, J. *České sběratelství exlibris v datech*, SSPE, 2018, se současným zveřejněním této publikace na webových stránkách SSPE. Časopis *Knižní značka* bude zveřejňován na webových stránkách SSPE s ročním zpožděním. Výbor rozhodl, že v časopisu *Knižní značka* a ve *Sborníku* budou uveřejňovány pouze články týkající se exlibris

a drobné grafiky. Přílohou *Knižní značky* 3/2024 bude grafický list Martina Manojlína *Panská skála*. O zhotovení gratulační grafiky pro jubilanty SSPE v roce 2025 bude požádána Katarína Vašíčková. Výstavu novoročenek spojenou s výměnným dnem připravuje na prosinec 2024 pro Kavárnu Liberál, Heřmanova 1209/6, Praha-Holešovice Mgr. Vlasta Lopuchovská. Katalogové listy Petr A. Hampl a Antonín Jurečka budou přílohou *Knižní značky* 1/2025.

Výbor SSPE

ZMĚNY ČLENSTVÍ

- **ZMĚNA ADRESY:** 10021 Ing. Ivan BOHÁČ, Randova 3167/1, 150 00 Praha.
- **ZEMŘELI:** Mgr. Karel PETRÁN z Lhotky u Blatné (†1. 8. 2024), JUDr. Josef ŠUCHMAN z Hluboké u Kdyně (†25. 7. 2024).

Výbor SSPE

POZVÁNKA NA ADVENTNÍ SETKÁNÍ SSPE,

který se bude konat v sobotu 7. prosince 2024
s následujícím programem:

od 13 do 15 hodin osobní setkání a výměna exlibris
a od 15 hodin kulturní program spojený s rozhovory
s letošními jubilanty Danielou Benešovou a Josefem Dudkem
a se vzpomínkami na Olgu Čechovou a Pavla Sukdoláka
u příležitosti 100. výročí narození v roce 2025.

Bude připraveno drobné občerstvení. Ukončení programu v 17 hodin.

Místo konání: Absolutum Wellness Hotel,
Jablonského 639/4, 170 00 Praha-Holešovice.

Srdečně Vás a Vaše přátele zve výbor SSPE

RADOSTNÉ VÁNOCE A POŽEHNANÝ NOVÝ ROK

Michael Florian, X2/col, 1959

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.

Poštovní adresa:

Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:

2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Číslo účtu/Konto:

2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Tyršova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.

E-mail: petrikjudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodárka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové. E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň. E-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**,

Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha. E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Přílohy: Grafický list Martina Manojlína

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 3/2024

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Redakční kruh: Bedřich Kocman, PhDr. Jiří Ort, Mgr. Alois Sassmann, Ing. Ladislav Žák a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. René Keller.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.

Náklad 450 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha, pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.

Rozesílá: ADISERVIS Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2024. Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 11. 2024.

**P. Jan Malý, farář v Olšanech u Prostějova,
vzpomíná radostně a vděčně 25. výročí
posvěcení na kněze a prosí o modlitbu.
V červenci L. P. 1960**

Michael Florian, X2/col, 1960

Karel Demel, C2+C5, 2012

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

*Na titulní straně: Daniela Benešová,
Exl V. K. (MUDr. Vladimír Koblovský), L1, 2015.*